

**EUSKARAREN ERABILERA DONOSTIAKO
ELIZBARRUTIAN GAUR EGUN**
Euskara idatzia eta ahozko euskara

Eustasio Etxezarreta

Sarrera

Euskal elizbarrutietan euskararen erabilera nola doan jakin nahirik, Euskaltzaindiko *Jagon* Sailak eraturako Jardunaldietara deitu gaituzue horren berri ematera. Azken urteotan beren azalpenak eginak dituzte hiru euskal Elizbarrutitako ordezkariak: Baiona-Leskar-Oloroekoek lehenengo, 2002. urtean Iruñeko eta Tuterako elizbarruti-ordezkariak ondoren, 2003. urtean eta Gasteizkoek azkenik, joan den urtean, 2004an.

Bilboko eta Donostiako Elizbarrutien txanda dugu oraingoan. Anjel Mari Unzuetak bere hitzaldian esan berri dituen irizpide nagusiak baligarriak dira orokorrean gure eremuko eliz jarduerarako. Guk onetsi eta geure egiten ditugu printzipio horiek. Gure txosten honetan euskarak gure Elizbarrutian duen erabilerari begiratu diogu zuzenean.

Txostenaren eremua

Ezertan hasi baino lehen, argi utzi dezagun zenbait puntu. Gauza jakina bada ere, esan dezagun Donostiako Elizbarrutia esatean Gipuzkoako probintziaz ari garela, lurralde honetako eliz jardueraz, alegia, euskararen erabilerari dagokionean. Eta Eliza Katolikoaren esparrura mugatuko dugu geure txosten honetako azalpena; badira, izan ere, Gipuzkoan beste eliz elkarteak: Ebanjelikoak, beste protestante-elkarteak, musulmanak, baita ortodoxoak ere..., baina ez dugu horien ezagupide behar adinbat zehatzik haien izenean hitz egiteko.

«Gaur egun» esatean, bestalde, euskararen erabileran bilakaera bat izan dela adierazi nahi dugu; gaur egungo egoera azken urteotan emandako pausoen ondorio dela, alegia; eta txosten honetako informeak batez ere oraingo

egoerari begiratzeko badio ere, euskararen erabileran egin behar izan dugun ibilbideaz zerbait esan beharko dugu, gainez gain bada ere. Eta ibilbide honen nondik norakoa adieraztekoan, Vatikanoko II. Kontzilioa hartuko dugu mugari gisa, hau da 1964az geroztiko 40 urteak.

Azpitituluan, azkenik, «euskara idatzia» eta «euskara erabilia» edo ahozko euskara aipatzen ditugu, euskararen bi era horien erabilera nolakoa den adierazteko gure elizbarrutian gaur egun. Hain zuzen, eliz bizitzan eta jardueran behar-beharrezkoak ditugu oinarrizko testuak eta idazkiak, bai elizkizunetarako eta katekesi-hezierarako, baita maila guztietan irakaspena emateko eta eguneroko bizitzak dakartzkigun eskakizunei erantzun ahal izateko ere.

Nolanahi ere, euskara idatzia esatean ez dugu ahaztu behar, eliz literaturaren zati handi batek duen berezitasuna: Bibli taldeetan, liturgian, katekesian, erlijio-hezieran, etab., erabiltzen diren testuak, idatziak izanik ere, aldi berean ahoz erabiltzeko eginak eta pentsatuak daude. Beraz, ahozkotik hurbil egon behar duten testu idatziak dira.

Aztertzea da, bestalde, zenbaterainokoa den gure eliz giroan euskararen ahozko erabilera, zer-nolako prestaera edo alfabetatze-maila daukagun eta nolakoa den gure euskararen kalitatea. Elizan darabilgun euskarari buruz egin dugu orain baino lehen azalpen bat, Euskaltzaindiak 1978an Bergaran egingo VIII. Biltzarrean, «Euskal Herriko Elizaren Jokabidea Euskarari buruz» titulupean (1).

Egia da, gure elizbarrutian ez dugula dekretu moduan emandako gotzainidazki berezirik, parroki lanetan euskara erabiltzera zehazki behartzen duenik. Aztergai izan izan da euskararen erabilera apaiz Batzordeko, edota Elizbarrutiko Pastoral Kontseiluko eta beste batzarretan; baina, adostutako txostenik ez da argitara eman. Bada, bai, han-hemenka oharren bat edo beste, apaizei horretaz arretatsu izatera dei egiten diena. Kontua da, puntu hau hasieratik onartua izan zela eta ez dela inoiz zalantzan jarri izan gure elizbarrutian. Gurean ardura, batez ere, euskara idatziaren nolakotasunak aztertzean jarri izan da. Gainera, garaian garaiko eran bada ere, gure Gotzainak berak izan dira beren jokabideaz egin behar hau aurrera eraman dutenak eta, neurri batean, aitzindari ere izan direnak.

Gogora dezagun, 1964an Lorentzo Bereziartua Gotzainak, Espainiako Gotzainen Batzarrean aurrean liturgia euskaraz ere ospatu behar zela adierazi ondoren, gure Elizbarrutiko itzulpen-taldea sortu zuela. Geroago, 1968ko abenduan, Euskaltzaindiaren Arantzazuko Biltzarra euskara batuari buruz egin berria zenean eta, beraz, eliztarren artean ere kultur giro berri bat sortzen ari zela ikusirik, Jazinto Argaña Gotzainak, Iruñeko eta Bilboko Gotzainekin ba-

(1) Ikus *Euskera*, 1978-2, 829-855. orr. Hitzaldi hartan aurki daitezke Kontzilio ondorengo lehenengo urteetako historiari eta lanei buruzko datu zehatz ugariagoak.

tera, eta Baionako Gotzainaren oniritziarekin, elizbarruti desberdinetan ari ziren itzulpen-talde autonomoak talde bakarrean biltzeko erabakia hartu zuten. 1975ean, Setien Gotzainaren eskutik, aurrerago aipatuko dugunez, euskarazko eliz argitalpenak bideratu ziren eta «Idatz» Elizbarrutiko argitaletxea sortu zen, bereziki euskarazko eliz argitalpenak egiteko.

I. EUSKARA IDATZIAREN IBILBIDEA GURE ELIZAN

Euskara idatziari dagokio, batez ere, aurreko oharretan aipatzen genuen bilakaera. Orain 40 urte, 1964an, Kontzilioaren eraginez Meza-liburua euskarara itzuli behar izan zenean bere otoitz, Bibliako irakurgai eta salmoekin, euskararen egoera, eta bereziki euskara idatziaren egoera, ez zen gaurkoa.

Ez naiz ni inor, Batzar honen aurrean historia alorreko irakasle-lanetan hasteko. Baina gogora ekarri nahi nuke, orduan sortu zirela egiaz euskara bateratzearen aldeko mugimendua eta alfabetatzeari buruzko irizipideak; eta orduan hasi zirela lehenengo pausoak ematen. Gero, 1968an jarri zuen Euskaltzaindiak Arantzazun euskara batuko eraikuntzaren lehenengo harria esan dezakeguna. Eta urteak behar izan ziren euskararen normalkuntzarako oinarriak sendo jartzeko.

Gure Elizaren jokabideari dagokionez, ahaztezina den beste puntu bat euskararen arazo honen inguruan sortu zen borroka bizia da, euskara batuaren aldekoen eta kontrakoen artean. Eliz barruan suma zitezkeen bi alderdi horiek. Apaiz gazteak eta ikasleak ziren, batez ere, euskara batuaren aldekoak. Gogora dezagun, esate baterako, Donostiako Seminarioko apaizgaiek, 1966. urtean hasita, ikasgaiak euskaratu eta elkarri pasatzen zizkietela gure Elizbarrutietako hiru seminarioetako ikaskideei, batuan idatziak, jakina.

Baina Elizako sektore garrantzitsu batek euskara batuaren mugimenduari aurre egiteko jarrera hartu zuen. Ez ziren horretarako arrazoiak falta, hasieran behintzat. Izan ere, Euskaltzaindia bere iker-lanak egin eta erabakiak hartzen hasi zen arte, idazle bakoitzak bere moduko batua egiten zuen; oraindik eratu gabea zegoenez, euskara horretan egindako lehenengo idazkiak ez ziren askotan oso eredugarriak; eliz giroko jendea, adin bateko apaizak batik bat, euskara alorrean ordu arte izen bat zutenak, alboratuta sentitu zuten beren burua; hainbat jenderi eta eliz arduradunei beraiei kezka sortarazten zien nabarmena zen batuaren aldeko idazle gazteen presioak: hauts asko harrotu ondoren ez ote zen, berehalako batean, ahaztuta ezerezean geratuko asmo hori.

Eliza euskara baturantzako bidean

Horiek eta beste arrazoi batzuk medio, kontua da, izugarritzko buruhaustea sortzen zuela une hartan euskara batuaren ikur bereizgarria zen «H»ak. Ondorioz, Eliza, orokorrean hartuta, ez zen bete-betean euskara batuaren bidean sartu. Bete-betean esan dut; izan ere, gauzak axaletik begiratuta ez badirudi ere, egia da, batzuen haserreak haserre, jarrera arduratsua hartu zutela gure Gotzainek beren aholkularien laguntzaz, eta ahalegin zintzoa egin zuela gure Elizak baturantzako bidea onartzen.

a) Datu adierazgarri batzuk

Bizpahiru datu eman genitzake euskara batuaren aurrean Elizak izan duen jokabidearen adierazgarri. Hasiera batean, euskal elizbarruti bakoitza bere aldetik hasi izan arren itzulpen-lan hauetan, gerora, 1969an, Elizbarruti arteko ordezkariekin itzulpen-talde bakarra eratu izana bada pauso bat baturantzako bidean. Aurrerantzean oinarrizko itzulpen bakarra egin izan da euskaraz, nahiz eta gero hiru argitalpenetan eman: lapurteraz, bizkaieraz eta... gipuzkera osatua esan izan den horretan.

Beste datu bat: Donostiako Gotzain Laguntzailea zen Jose Maria Setienek, euskal Elizbarrutietako Gotzainek hala eskatuta, euskara idatziari buruz gure Elizak egoera hartan hartu beharreko bidearen azterketa eta planteamendua egin zien gotzainei. Bi urtetan zehar hainbat bilera egin, batzuen eta beste-teen iritzia entzun eta hainbat eliz arduradunen ikuspegiaren argira egindako azterketaren ondorioz, sortu zen 1975ean Eliz Idazki Ofizialetarako batzordea, Setienen beraren ardurapean.

Eliz argitalpenetan euskara bi maila edo eredutan erabiltzea izan zen erabakia:

a) alfabetatuak zirenentzat edota alfabetatze-bidean zebiltzanentzat –haur eta gazteentzat batez ere– egiten ziren argitalpenak euskara batuan egingo ziren, ikasle horiek beren liburuetako ikasgaiak era horretan idatziak zituztenez, ez baitzegoen arrazoi objektiborik bide hori ez hartzeko;

b) alfabetatu gabeko eliztarrei zuzenduak zeuden beste argitalpenak, beriz, gipuzkera osatua esaten zitzaion euskarari.

Elizak ahalegin zintzoa egin zuela baturantzako bidea onartzen esaten dugunean, horren egia azaltzen duen beste puntu bat «gipuzkera osatua» delako euskara-motaren nolakotasunak dira. Lehen adierazi dugu eta gauza jakina da, orain dela 40 edo 30 urte eliztar askori eta bereziki euskarazko itzulpenak egiten aritu zirenei onartezina gertatzen zitzaizela euskara idaztean «H»a sartzea eta «ñ» eta «ele bikoitza» («ll») uztea. Azken batean, borroka horretan pedagogiarik gabe jokatu, edota pedagogia ondo erabili ez izanaren ondorioz, kontrako muturrerako bidea hartu zuten.

Hala ere, eta, lehen genioen bezala, itxura batean besterik badirudi ere, gipuzkera osatuan-edo egindako argitalpenetan, «H», «ñ» eta «ele bikoitza» («ll») alde batera utzi izan arren, onartu egin ziren euskara batuaren beste ezaugarririk gehienak, edo asko behintzat; hala nola, deklinabidea bere osoan, hiztegia neurri handi batean, eta aditz-jokorik gehienak, alde batera utzirik gure eliztarrentzat berriak eta arrotzak gertatzen ziren aditz-jokoak, ulergaitz egin zezaketelako entzun hutsez jaso behar zen testua. Era horretan argitara emandako testua entzulearentzat ez zen hain urruti gelditzen euskara batuan idatzitakotik.

Bada oraindik beste ñabardura bat agerian jartzea eta azpimarratzea komeni dena. Eliz Idazki Ofizialetarako batzordeak hartutako erabakien artean, beti ere baturantzako bidean jardutea zegoen; esan nahi da, itzulpena egitekoan, ahalik eta eremu zabalagoko euskaldunentzat egokia izango zen testua lortu nahi zela; eta argitaratzekoan ere euskara batua zela norabidea eta helburua. Une hartan aurrerago joatea egoki ikusten ez zelako, gipuzkera osatua erabiliko bazen ere argitalpen batzuetan, euskara baturako bidea prestatzen zihuan heinean helburu hartara iristea zen asmoa.

Eta hala gertatu da. Poliki-poliki gauzak errazten joan ziren. Batetik, euskararen normalkuntzarako lanabesak eskura izan ditugu Euskaltzaindiak egindako ikerketa eta emandako araudiei esker. Bestetik, ikastetxe, unibertsitate, komunikabide eta orokorrean kultura munduan sartu da euskara, eta erabili egin da, guztiontzat etxeko eta ezaguna bihurtzeraino neurri batean. Gainera, hasierako haserre eta amorru haiek arintzen joan dira, denborarekin ia deseginak gelditzeraino. Horiek eta beste arrazoiak medio, ia konturatzeke bezala, urte gutxiren buruan eta inolako etenik gabe euskara batuaren munduan sarturik dago gure Eliza azken 20 urteotan.

b) *Elizaren jokabidea*

Gogoratu dugu, batera samar gertatu zirela Kontzilio ondorengo eliz itzulpenak eta euskara batuaren aldeko mugimendua eta Euskaltzaindiak hori guztia bideratzeko egindako lanak. Gauza bat argi utzi nahi genuke hemen: Elizak bere argitalpenak egitekoan hartu zuen jokabidea ikusita, norbaitek pentsa dezake, Euskaltzaindia eta euskal kultur mundua alde batera utziz eta nolabait horien kontra hartu zuela bere erabakia, euskararen akademia paralelo baten pare jarriko balu bezala bere burua.

Baina, gauzak ez dira egiaz horrela. Begirada batean hala badirudi ere, eliz lanetan ari izan garenok ez dugu inoiz zalantzan jarri, ez Euskaltzaindiaren prestutasuna eta autoritatea, ez erabakien bidezatasuna eta balioa. Eliza lanetan aritu izan garenok geure bidea hartu izana ez da Euskaltzaindiaren aurrez aurre euskarari buruzko beste «jakinduria» eskaintzeko asmoz izan, baizik eta une hartan oraindik eliz giroa eta fededunen prestaera ez zelako aski egokia ikusten arau horiek guztiak erabiltzeko, beti ere kontuan izanik nola-

koa zen gure eliztarren alfabetatze-maila, eta ahoz aldarrikatu eta belarriz entzunez jaso beharreko testuak zirela.

c) *Euskara idatzia elizbarrutiko beste eliz alorretan*

Arreta guztia liturgiarako egindako itzulpen eta argitalpenetan bakarrik ari gara jartzen, baina ez dira horiek kontuan hartu beharreko bakarrik. Egia da esanahi berezia dutela hauek, itzultako testuen eta argitaratutako liburuen kopuruagatik, horietan aritu izan den taldea euskalki desberdinetakoa zelako eta talde horrek markatu zituelako eliz euskararen ezaugarriak.

Baina, liturgiako liburuaz gainera, badira Elizak bere jardueran erabiltzen dituen era askotako beste argitalpenak: katekesiko eta erlijio-hezierako testuak, Gotzainen pastoral idazkiak, beren eliz lanetan Gotzainek hilero-hilero eliztarrei idatzi ohi dizkieten gutunak eta idazkiak, Gotzaindegiko Aldizkari Nagusia ia erabat elebitan argitaratzen dena, igande eta jaiegunetako Mezetarako lagungarri gisa euskara hutsean argitaratzen den *Mintzo eta Kantu* izeneko aldizkaria, Gotzaindegiko Idazkaritza eta Ordezkaritza guztiek egin ohi dituzten gutun eta mezuak, hedabideekiko harremanak eta bidaltzen zaizkien informazioak, parrokiak artxibo-liburuak, eliz ateetan jarri ohi diren iragarki edo kartelak, parrokietan eliztarren artean banatzeko egin ohi diren orriak eta batzar-deiak, etab.

Orokorrean, eliz bizitza eta pastoralgintza aurrera eramateko egin ohi diren mila eratako idazki eta argitalpenak euskara batuan egiten ari gara aspaldidanik Donostiako Elizbarrutian, esan dezagun duela 20 urtez geroztik, nahiz eta beti-beti batek nahiko lukeen bezain euskara txukuna ez erabili.

Gaur egungo teknologia berriak ere erabiltzen ari gara. Donostiako Elizbarrutiak badu bere WEB orria, www.elizagipuzkoa.org, euskaraz ere gatzelaniaz bezain ongi hornitua. Katekesirako eta eskolan ematen den erlijio-hezierarako lagungarri gisa baditugu 40 bideo-zinta euskarara itzuli eta bikoiztuak, Bibliako pertsonaia, Jesusen parabola, ipuin, sakramentuen azalpen, etab., gai dituztenak.

d) *Beste erakundeak*

Aparteko arazorik gabe igaro dira gure Elizaren bizitzan euskara batuan ren gai honi buruz azken 20 urteak. Bitarte horretan garrantzi handiko itzulpen eta argitalpenak egin dira, euskara batuan noski, eliz alorreko euskal kulturari dagokionez. Esanahirik handieneko pare bat aipatuko ditugu beste askoren adierazgarri. Bata, katoliko eta protestanteen arteko elkarlanean itzuli eta euskal elizbarrutietako Gotzainen eta Bibli Elkarte Batuen ardurapean argitara emandako *Elizen Arteko Biblia*; aparteko esanahi erlijioso eta kulturala duen gertaera izan da argitalpen hau; une honetan, hain zuzen, egina dugu bigarren argitalpen eraberritua, eta testua CDan eta interneten emateko azken ukituak egiten ari gara, biak batera kaleratzeko.

Horrekin batera, kontuan hartzekoak dira *Erljio Kulturaren Bilduma* izenburupean, irakasle- eta euskalzale-talde batek Deustuko Unibertsitatearen babespean argitara eman berria duen 25 liburuz osatutako sorta eta Kontzilio-ko dokumentuen euskarazko argitalpena. Biblia, Teologia, Morala eta Kristauaren Bizitza lantzen dituzten liburu hauek euskaraz ematearen helburua, ikasle, irakasle eta maila desberdinetako hekuntza-lanetan ari direnei material egokia eskaintzea izan da.

Guk txosten honen lehenengo zati honetan egin dugun azalpena elizbarrutiari dagokio, batez ere, Gotzaindegia eta parrokiei, alegia; baina Elizaren jarduera hori baino zabalagoa da. Ez ditugu ahaztu behar erlijioso-erlijiosen ikastetxeak, aldizkariak, irratiak, etab. Are gutxiago, Lazkaoko Beneditarrek, Arantzazuko frantziskotarrek, Loiolako jesuitek eta Urretxuko pasiotarrek, besteak beste, euskara lantzen egin duten lan aipagarria.

Atal honi bukaera emateko esango dugu, azken urteotan eliz liturgiako liburu guztien errepasoa egiten ari garela, argitalpen eraberrituak egiteko asmoz. Batetik, itzulpena bera da aztertzen ari garena, 40 urtetako itzulpen-esperientziak eta *Biblia* euskaraz izateak ematen digun laguntzaz baliaturik; eta, bestetik, liturgi liburuetako euskara gaurkotzen dugu batua bere ezaugarri guztiekin onartuz.

II. AHOZKO EUSKARA

Elizaren jardueran euskararen ahozko erabilerari eskainiko diogu bigarren parte hau. Irudipenetan eta oinarrizko daturik gabe ez aritzearren, galdeketa bat egin dugu geure elizbarrutietako apaizen artean, parroketako jardueran euskara zenbateraino erabiltzen den jakiteko. Beraz bigarren zati honetan datuak emango ditugu batik bat; soziologoak hitz egingo du, nire ahoz bada ere.

Inkestaren bidez jasotako datuak:

Soziologoak prestatu digun txosten hau ez da ikerlan osoa, aurrerapen bat baizik; ez diogu betarik eman azterketa osoa eta sakona egin ahal izateko. Hala ere, baliagarriak izango dira datu hauek.

Hemen aurkeztuko ditugun datuak, bestalde, parrokiei dagozkienak dira; parrokie-tako jarduera bakarrik jasotzen da; datuak bilduak dauden arren, ez da oraindik beste hainbat erakunderen azterketa egin: Gotzaindegiko pastoral sail desberdinak, Seminarioa, Pio XII.a Erljio Zientzietarako Goi Ikastegia, erlijioso-erlijiosen ikastetxeak, etab.:

Puntu honetan, Power-Point sistema erabiliz zenbait daturen aurkezpena egi-tearekin batera, datu horiei buruz soziologoak idatzitako azalpenak egin ziren; baina ikerketa soziologikoa ez dago oraindik bukatutzat emana; han egin genuen azalpena presaka egindako aurrerapen bat besterik ez zen; horregatik ezin dugu hemen argitara eman, ondorioak ere behin-behinekoak baitziren. Ikerketa-lan hori burutzen denean, argitaratu eta ezagutzera eman ahal izango dugu.

Soziologoaren txostenaren osagarri esango dugu, Gotzaindegiko kargudun gorenek ezezik erdi mailako arduradunek ere, guzti-guztiek ez bada ere, ia denek euskara menderatzen dutela. Esan behar da, gainera, 1972an gotzain egin zutenez geroztik, Jose Maria Setien eta orain Juan Maria Uriarte, azkeneko gure bi Gotzainak, izan direla arduratsuenak Elizaren jardueran euskara normaltasun osoz erabilia izan dadin.

Seminarioari dagokionaz, irakasleek gaztelaniaz ematen dituzte beren ikasgaiak; baina ikasleek hobeto menderatzen dute euskara, eta euskaraz egin ohi dituzte beren azterketak eta lanak. Euskara jakitea eskatzen zaio Gipuzkoan apaiz izan nahi duenari.

Pio XII.a Erljio Zientzietarako Goi Ikastegian eliza lanetan sartuta dauden edota sartu ahal izateko prestatzen ari diren laikoak dira ikasleak. Oinarritzko heziketa-ikastaroa euskaraz ere eskaintzen zaie eta badute egokiera ikasgaiak euskaraz entzuteko eta azterketak ere euskaraz egiteko.

Zenbait gogoeta

Euskararen ahozko erabileraren zenbatekoak aipatu ondoren, beste galdera batzuk datozkigu burura. Aztertu beharreko gauza bakarra ez da zenbat hitz egiten den euskaraz; kontuan izatekoak dira, alde batetik, zein euskara-mota egiten den ere; nolako aldea dagoen, alegia, idatzitako euskararen eta ahoz egiten denaren artean; zenbateraino ari den sartzen idatziz erabiltzen den euskara batua ahozkoan ere. Ahozkoan, bestalde, ez da berdin etxean edota lagunartean egin daitekeen hizkera, eta jendaurrean egiten dena; berdina ez den bezala, orokorrean apaizek egiten dutena eta alfabetatu gabeko eliztarrek egiten dezaketena.

Beste alderdi bat, Eusko Jaurlaritzako Euskararen Aholku Batzordeak hizkuntz kalitateari buruz dioena da: kalitatea ez dagoela gramatika ondo erabiltze hutsean. Euskararen hiru maila bereizten dituzte: zuzentasuna, jatoritasuna eta egokitasuna.

Galdera hauen aurrean ez dugu oraindik balio-iritzi zehatzik gure elizbarrutirako. Orokorrean esan genezake, hori da gure ustea, apaizek aski ongi zaintzen dutela jatoritasuna eta egokitasuna; agian, ez hain ondo zuzentasuna; beren alfabetatze-maila ez da, gehienetan behintzat, ikasketak eginez lortutakoa, entzun, irakurri eta erabiliaren bidez lortua baizik. Eliztar arruntak, berriaz, ahoz erabiltzen duen hizkera, bere bizitzako beste esparruetan egiten dena izan ohi da, eta, beraz, bere inguruan ere erabili ohi dena.

Jendaurrean egiten dena jantziagoa dela esan dezakegu. Ez, noski, idatziz egiten denaren maila berekoa; beste hizkuntzetan ere horrelako zerbait gertatzen bada, are gehiago euskaraz. Baina jendaurrean egiten dena ez da etxean eta lagunartean egiten dena ere, jantziagoa baizik.

Zenbait kezka

Esanak esan, aitortu beharra daukagu behin baino gehiagotan erosokeriaz edota eliztar erdaldunen presioaz ez dela behar bezala zaintzen euskararen erabilera.

Euskarazko argitalpenak askoz urriago zabaltzen dira; irakurri, berriz, oraindik gutxiago. Ikusten da, erdaraz moldatua dagoela gure arteko askoren pentsatzeko era, eta zail gertatzen zaio askori eta askoz ahalegin handiagoa eskatzen dio pentsamendu-liburua irakurri eta sakontzea.

Zailtasun berezia sumatzen da batzarretan edota talde-bileretan euskara erabiltzeko. Elizatik kanpo ere bizitzako edozein alorretan gertatu ohi den bezala, taldea euskaldunez eta erdaldunez eratua dagoenean, erdara nagusitu ohi da: nekagarri egiten delako elebitan aritzea, presioa nabaritzen delako...

Inoiz kexaren bat edo beste etortzen zaigu Gotzaindegira hiletak edota haurren lehenengo Jaunartzeak direla eta... Ez da beti erraza denekin ondo asmatzen. Hiletei buruzko pastoral aholkuetan esana dago, ondo zaindu behar dela hizkuntzen erabilera; baina horrekin batera esaten da, baita ere:

hileta-ospakizunean zein hizkuntza erabili jakiteko, irizpide orokorrak hartu behar direla oinarri, hau da: nola eraturik dagoen batzarra (zenbatsu erdaldun eta euskaldun, alegia), ulergarritasuna, liturgi osagai bakoitzaren izaera, lagungarriak, etab. Dudarik gabe –jarraitzen du aholkuak–, kontuan izan beharrekoa da hildakoaren ingurunea eta senitartekoen nahia; baina ez da ahaztu behar, ospakizuna ez dela familiarena, kristau-elkartearena baizik.

Lehenengo Jaunartzeak direnean, badira parrokiak ospakizuna erdaldunentzat egun batean eta euskaldunentzat beste batean jartzen dutenak; baina sarritan gertatzen da, euskal haurren gurasoak edota gurasoetakoren bat ez dela euskalduna, eta horiek ere kontuan hartzekoak dira.

Kezka hauei erantzun nahirik, gure elizbarrutirako onartua daukagun eliz eremuan esana dago, euskararen erabilera gauza normaltzat hartzea eta elebitasunaz egoki baliatzea joan-etorri handiko kontua direla bizikidetzat lortze-bidean.

Eta bost urteotarako Elizbarrutiko Pastoral egitarauan eskatua dago, «euskararen benetako erabileraren azterketa» egin behar dugula, non gauden eta nola aurrera egin behar dugun jakiteko. Eskari hau betetzera etorri da egin berria dugun galdeketa.

Kontuan hartzen dugun gaia da, beraz, eta une egokian etorri dela uste dugu *Jagon* Jardunaldiak direla medio euskararen erabilera gure elizbarrutian nola dagoenaren berri ematera egin zaigun deia. Lagungarri izango da, zalantzarik gabe, Euskaltzaindiaren aurrean gaur egin dugun aurkezpen hau euskararen erabilera eta kalitatea zaintzen jarraitzeko Donostiako gure Elizbarrutian.